

II. RAPPORT over EVANGELISATIE.

Deputaten door de Synode van Rotterdam benoemd om de Synode van Leeuwarden ¹⁾ te dienen van advies inzake de „algemeene beginselen en regelen welke voor den Evangelisatiearbeid behooren te gelden” hebben de eer U het volgende te rapporteeren:

Het woord Evangelisatie is afgeleid van het werkwoord evangeliseeren en het zelfstandig naamwoord evangelie, dat als Grieksche vertaling van het Hebreeuwsche woord bassora in het Oude Testament meermalen dienst deed als aanduiding van de blijde boodschap, welke aan het volk van Israël in de ballingschap verkondigd werd en verlossing uit zijne ellende door des Heeren hand tot inhoud had, Jes. 40 : 9, 52 : 7. Aansluitende bij deze heilsbelofte, bezigde het Nieuwe Testament dit woord evangelie inzonderheid van de vervulling, welke die belofte in de volheid des tijds ontvangen had in de komst van den Messias en de stichting van Zijn rijk. En het werkwoord evangeliseeren werd de gewone naam voor de verkondiging van deze blijde boodschap aan Joden en Heidenen.

In den nieuweren tijd kreeg dit woord echter eene andere, ruimere beteekenis. Aan de gemeente van Christus is n.l. tweeerlei taak opgedragen. In de eerste plaats heeft zij, als ze door zendingsarbeid in het midden der wereld geplant is, voortdurend te arbeiden aan haar eigen volmaking, aan haar opbouw op het fundament van apostelen en profeten. Het zendingsbevel aan de apostelen houdt niet alleen in het onderwijzen en doopen, maar ook het leeren onderhouden van al wat Jezus hun geboden had, Matth. 28 : 19. Behalve de buitengewone ambten van apostelen, profeten en evangelisten heeft Christus daarom ook gewone ambten in zijn gemeente ingesteld, herders en leeraars, opzieners en verzorgers van de behoeften der heiligen, Ef. 4 : 11, 1 Cor. 12 : 28. De prediking van het evangelie in de gemeente heeft zich alzoo uit te breiden tot eene verkondiging van den vollen raad Gods, tot een onderhouden van al wat Jezus beval; Hij is en blijft haar leeraar, die door Zijn Geest haar in alle waarheid leidt.

Daarnaast is aan de kerk van Christus nog een tweede werkzaamheid opgedragen, welke bepaald den naam van missie of zending draagt. De gemeente blijft toch rondom, op kleineren en grooteren afstand, door de wereld omringd, en deze mag zij niet onverschillig en meedoogenloos aan haar eigen lot overlaten, als ware zij toch voor het bederf bestemd; maar zij heeft integendeel de roeping, om het Evangelie te verkondigen aan alle creaturen, Matth. 28 : 19; zij heeft voortdurend mannen af te zonderen

¹⁾ De Synode van Leeuwarden besloot inzake dit rapport, de behandeling ervan te verdagen tot de volgende Generale Synode, aangezien de kerken niet voldoende kennis ervan hebben kunnen nemen. (Acta art. 66).

en uit te zenden, om onder de heidenen door het evangelie te verkondigen den onnaspeurlijken rijkdom van Christus; en het is wederom Christus zelf, die door Zijn Geest haar daartoe opwekt en drijft, Hand. 13 : 2.

Maar tusschen deze twee werkzaamheden in wordt in den regel al spoedig een derde arbeid noodzakelijk, die met beide iets gemeen heeft en toch weer van beide onderscheiden is. Naarmate de kerk toch de beide genoemde werkzaamheden verwaarloost en daardoor zelve in- en uitwendig tot verval komt, heeft zij te ernstiger de vermaning van Christus te behartigen, om in belijdenis en leven tot haar oorspronkelijke zuiverheid terug te keeren. De arbeid, die hiertoe aangewend wordt, ontving in den nieuweren tijd meer bepaald den naam van evangelisatie. Onberispelijk is deze naam niet; in het Nieuwe Testament had hij een anderen, ruimeren zin. Maar de beteekenis der woorden wordt nu eenmaal door het gebruik bepaald, en een betere naam is moeilijk te vinden. Ook die van inwendige zending is aan bedenking onderhevig, doch evenmin door een juister woord te vervangen. Terwijl we ons dus bij het tegenwoordig spraakgebruik aansluiten, verstaan we onder inwendige zending al dien arbeid, die door de gemeente of hare leden in het werk wordt gesteld, om de afgedwaalden in leer of leven op den rechten weg terug te brengen. Als zoodanig splitst zij zich hoofdzakelijk in twee werkzaamheden: die der evangelisatie en die der philanthropie. En evangelisatie is dan dat deel der inwendige zending, dat zich wijdt aan de verkondiging van het evangelie door woord en geschrift aan de daarvan in meerdere of mindere mate vervreemde Christenheid.

Het laat zich gemakkelijk aanwijzen en verklaren, dat de drie werkzaamheden, waartoe de gemeente geroepen is, op de grenzen elkaar naderen en zelfs meer of min in elkander overgaan. Als de gemeente den arbeid aan haar eigen gebouw verzuimt, de genademiddelen, de tucht, het huisbezoek, de catechisatie enz. verwaarloost, dan gaat de gewone bediening des Woords allengs in evangelisatie over. En als de gemeente, na gepland te zijn, zich in zichzelf opsluit en niet op heel haar omgeving inwerkt, blijft er rondom haar een heidendom bestaan, dat meer object van missie dan van evangelisatie is. Er zijn buurten in onze groote steden en streken in ons vaderland, die daarvoor ten bewijze kunnen strekken.

Recht en plicht van dezen evangeliseerenden arbeid, als roeping der gemeente, behoeven geen breedvoerig betoog. Zoolang er eene kerk op aarde was, is deze werkzaamheid schier noodig geweest, en ook min of meer in practijk gebracht. Men kan in zekeren zin wel beweren, dat zulk een arbeid in een zuiveren, normalen kerkstaat niet thuis behoort, en daarom in het algemeen niet noodig moest zijn. Maar de werkelijkheid doet ons menigmaal en doorgaans gansch andere toestanden kennen, en de Schrift houdt daarmede rekening.

In het Oude Testament zijn het Mozes en Jozua, de richters en de profeten, die het ontrouwe en afvallige volk van Israël telkens weer terugroepen tot den dienst van den Heere hunnen God, Exod. 32, Joz. 24, Richt. 2 : 16 v., 2 Kon. 17 : 13, enz.

In de dagen des Nieuwen Testaments trad Johannes de Dooper onder

zijn volk op met de prediking: Bekeert u, want het Koninkrijk der hemelen is nabij gekomen, Matth. 3 : 3, en met diezelfde prediking begon Jezus Zijne openbare werkzaamheid, Mark. 1 : 14, 15. Hij zeide zelfs, niet geroepen te zijn dan tot de verlorene kinderen van het huis Israëls, Matth. 15 : 24, trachtte hen altijd door bijeen te vergaderen, gelijk eene hen hare kiekens, Luk. 13 : 34, en gaf aan Zijne discipelen last om niet heen te gaan op de wegen der Heidenen, noch op den weg der Samaritanen, maar tot de verlorene schapen van het huis Israëls, Matth. 10 : 6, Luk. 9 : 1—6. Volgens Luk. 10 stelde Hij zelfs, wjl de oogst groot was en de arbeiders weinige waren, nog andere zeventig aan, om uit te gaan, twee aan twee, in iedere stad en plaats, waar Hij komen zoude. Daarmede in overeenstemming richtten de Apostelen, ook Paulus, zich in de eerste plaats tot de Joden, om dan daarna zich tot de Heidenen te wenden, Hand. 13 : 46, Rom. 10 : 19—21. En de verheerlijkte Heiland vermaant in Zijne brieven aan de zeven gemeenten in Klein-Azië Zijne geloovigen niet alleen tot volharding, maar roept hen ook tot bekeering en tot vernieuwing des levens, omdat zij hunne eerste liefde verlaten hadden, Openb. 2—3. In gehoorzaamheid aan dit gebod en dit voorbeeld hebben de Christelijke kerken alle eeuwen door niet alleen voortgebouwd op het fundament van profeten en apostelen, maar ook, zij het ook op zeer gebrekkige wijze, voortdurend gearbeitet, om in tijden van verval herstelling aan te brengen, om verlorenen te zoeken, afgedwaalden terecht te brengen, gevallenen op te richten. Van separaties en reformaties is de kerkgeschiedenis vol; zij getuigt er op elk harer bladzijden van, dat Christus Zijne kerk in stand houdt en dat God niet varen laat het werk Zijner handen.

Indien ooit, dan is zulk een evangeliseerende arbeid in den tegenwoordigen tijd noodzakelijk. Er zij slechts met enkele woorden op gewezen — want de feiten spreken voor zichzelf en zijn allen bekend — dat tal van kerken of richtingen en groepen in de kerken hoe langer hoe meer afwijken van de aloude Christelijke belijdenis, en soms nog slechts door den naam daaraan verbonden zijn. Andere kerken zijn vervallen en vervallen steeds meer tot bijgeloovige leeringen en praktijken, die niet minder dan het ongeloof met den geest van het Christendom in strijd zijn; zelfs heidensche superstitie en magie dringen onder allerlei vormen in de Christelijke wereld door. Daarbij komt, dat de moderne cultuur, wetenschap, kunst en techniek den menschelijken hoogmoed streelen, het zondebesef verzwakken, de behoefte aan verlossing verminderen, en in veler hand zelfs dienst doen, om al het geloof aan bovennatuurlijke, geestelijke en eeuwige dingen te ondermijnen. De oorlog, die in de laatste jaren in hoofdzaak tusschen Christenvolken gevoerd werd, heeft bovendien dezen materialistischen en mammonistischen geest in sterke mate bevorderd; hij heeft aan Christendom, Kerk en Zending onnoemlijke schade berokkend, in veler hart het geloof aan Gods bestaan en voorzienigheid verwoest, de zeden verwilderd, de criminaliteit doen toenemen, de maatschappij ontwricht, het gevaar dreigend gemaakt. Rationalisme en mysticisme, atheïsme en pantheïsme dringen het Christendom terzijde; de kerk verloor aan invloed, het kerkbezoek nam gaandeweg af, het ledental der gemeente slonk, Bijbel-

kennis ging achteruit, Zon- en feestdagen werden hoe langer zoo meer voor sport en zingenot in beslag genomen. Het is de geestelijke nood der tijden, die tot dezen arbeid der evangelisatie dringt.

Deze arbeid is dan ook sedert het begin der negentiende eeuw door tal van kerken, vereenigingen en particuliere personen ter hand genomen; zij werden er door den Heer der gemeente toe opgewekt en bezield. Ook de Gereformeerde kerken lieten zich hierbij niet onbetuigd. Al is het, dat op haar eigen terrein en binnen haar eigen kring aan evangelisatie in strikten zin nog weinig of geen behoefte bestaat, ze leven en verkeerden toch, vooral in de groote steden, te midden eener wereld, die, schoon door naam en doop nog menigmaal aan eene kerk verbonden, toch in belijdenis en leven hoe langer hoe verder van de Christelijke religie en van de Christelijke zeden afdwalen, en steeds meer gaan gelijken op die scharen, waarvan Jezus in Zijne dagen zeide, dat zij vermoeid en verstrooid waren, gelijk schapen die geen herder hebben, Matth. 9 : 36. Over zulke scharen werd de Heiland innerlijk met ontferming bewogen; Hij omging alle steden en vlekken, predikende het Evangelie des Koninkrijks en genezende alle ziekte en alle kwale onder het volk. Daarmede gaf Hij een voorbeeld aan al zijne jongeren, om, elk op zijne wijze en naar de mate zijner gaven, mede te arbeiden aan de verbreiding van Zijn Evangelie, en barmhartigheid te oefenen aan alle ellendigen. Ook de Gereformeerde kerken hebben die roeping gevoeld en het werk der evangelisatie en der barmhartigheid, plaatselijk of classikaal, in steden en in dorpen ter hand genomen. De evangelisatie is dus geen nieuwe werkzaamheid, welke zij thans eerst aanvangen moeten; zij hebben, wat geschiedt, slechts voort te zetten en uit te breiden, te distribueeren en te organiseeren.

Hoe rechtmatig, plichtmatig en noodzakelijk deze arbeid ook zij, de regeling van dien arbeid is buitengewoon moeilijk. Zoowel ten opzichte van de personen, door wie, als ten aanzien van de wijze, waarop, en het doel, waartoe hij geschieden moet.

Wat de personen betreft, bestaat er reeds terstond verschil over, of deze arbeid behoort tot de taak der kerk als instituut of van de kerk als organisme, tot de taak van het ambt of van de vrije organisatie der geloovigen. Van eene scherpe scheiding of tegenstelling mag hierbij echter geen sprake zijn. Als de werkzaamheid der gemeente aan haar eigen opbouw en de arbeid der zending door Christus en Zijne kerk in haar geheel, in haar institutionair en in haar organisch bestaan, is opgedragen, dan valt van de evangelisatie hetzelfde te zeggen. Het is de kerk als instituut, die in de eerste plaats tot dezen arbeid geroepen is, echter niet met uitsluiting, doch met gebruikmaking van de gaven en krachten, welke door Christus' Geest in Zijne gemeente worden uitgestort.

Reeds om deze reden is dit noodig: wijl de kerk door hare ambten vóór alle dingen te arbeiden heeft aan haar eigen volmaking. Evangelisatie mag nooit geschieden met verwaarloozing en ten koste van de bediening des Woords en der sacramenten, van de handhaving der tucht, van catechisatie, huis- en ziekenbezoek. Men zou in dat geval meer verliezen dan men won. Maar voorts zijn de gaven en krachten, in en met het ambt verbonden, be-

perkt en ongenoegzaam; ze moeten aangevuld en versterkt worden door die, welke aan de gezamenlijke geloovigen geschonken zijn. Immers zijn de gaven vele en velerlei, welke de H. Geest in de gemeente uitdeelt, Rom. 12 : 4 v. 1 Cor. 12 : 4 v. En al die gaven mogen niet verzuimd, maar moeten besteed en ten nutte en ter zaligheid der andere lidmaten gewillig en met vreugde aangewend worden. Want alle geloovigen zijn leden van één lichaam, en behooren alzoo samen te werken, dat er geen tweedracht in het lichaam zij, maar dat ze allen voor elkander gelijke zorg dragen, 1 Cor. 12 : 25.

De grenzen tusschen den arbeid, die van de institutaire kerk uitgaat, en dien, welke door de geloovigen individueel of in vereeniging verricht wordt, zijn moeilijk aan te wijzen, maar behoeven ook niet angstvallig en kunstmatig getrokken te worden. Ten allen tijde heeft de kerk gebruik gemaakt van krachten, die in de gemeente schuilden en die of door haar werden opgewekt en in dienst genomen, of zelve uit eigen initiatief tot een of anderen arbeid zich aangordden. In het Nieuwe Testament lezen wij van diakenen en diakonessen, behulpzels, krachten en regeeringen, van gaven der gezondmaking, der tongenspraak, der uitlegging enz. In de Gereformeerde kerken had men van ouds, behalve voorlezers en kosters enz., ook oefenaars, catechiseermeesters, ziekentroosters, wijkbroeders, enz. En toen deze hulpdiensten verdwenen en de gemeente in haar geloof en liefde verflauwde, kwam door den Geest des Heeren, die blies in de dorre doodsbeenderen, weer de lust tot allerlei Christelijken arbeid op; door het particulier initiatief kwamen vereenigingen tot stand voor zending en evangelisatie, bijbel- en traktaatverspreiding, schoolonderwijs, persarbeid en litteratuur, voor de opvoeding van knapen, meisjes en jongelingen, voor hulp aan krankzinnigen en drankzuchtigen — altemaal werken des geloofs en der liefde, welke de kerken over het algemeen dankbaar erkend en gesteund hebben.

Van overwegend belang is daarom ook niet de vraag, van wie de arbeid der evangelisatie uitgaat, maar of hij geschiedt en of hij op de rechte wijze geschiedt. Kerk en vrije corporatie of particuliere personen hebben zich in dezen niet tegenover elkander te stellen, maar behooren in overleg en in goede harmonie met elkander samen te werken. Op de kerk als instituut rust dan de taak, om de gaven en krachten, die er in de gemeente zijn, zoo noodig voor dezen arbeid op te wekken, om aan den arbeid voorlichting en leiding te geven, en vooral ook om voor eene goede voorbereiding en opleiding tot dezen arbeid zorg te dragen. Gaven alleen zijn niet genoeg, ze moeten ook geoefend worden. En ook een goede wil is niet het eenig vereischte. Lang niet allen zijn, schoon met lust en ijver bezielde, tot evangelisatie geschikt. Want deze arbeid beweegt zich op velerlei terrein en hanteert verschillende middelen. Het maakt een groot verschil, of deze arbeid plaats heeft in de steden of op het platteland, onder eene Roomsche of eene Protestantsche bevolking, onder de lagere of de hoogere standen, onder arbeiders of intellectueelen, door woord of geschrift, door straatprediking of huisbezoek, enz. In vele gevallen is eene speciale voorbereiding onmisbaar, welke dan vooral gericht moet zijn op het kweken van kennis van de Schrift, van de Christelijke geloofs- en zedeleer, van de geestelijke stroomingen en cultuurvragen van dezen tijd, en niet het laatst ook op algemeene beschaving en ontwikkeling letten moet.

Om aan deze roeping eenigermate te beantwoorden, ware het aanbevelenswaardig, dat alle kerkelijke vergaderingen, kerkeraad, classis, provincie, synode minder kracht en tijd besteedden aan administratieve werkzaamheden, maar meer en meer werden in vollen zin kerkelijke vergaderingen, die in de eerste plaats zich wijdden aan de behartiging van geestelijke belangen, met name ook aan de verbreiding van het Evangelie binnen en buiten haar gebied. Er valt hier nog veel te doen. In iedere gemeente behoorde voorts eene Commissie gevormd te worden, aan welke deze arbeid speciaal werd opgedragen, die met dezen arbeid direct of indirect zich bezig hield, de middelen aanwees, waarmede, en de wijze aangaf, waarop deze arbeid geschied moest. In enkele centra ware bovendien een dienaar des Woords aan te wijzen, die geheel voor het werk der evangelisatie leefde, er leiding aan gaf, en ook met de voorbereiding van geschikte mannen werd belast.

Of al deze arbeid vruchtdragend zal zijn, is voor ons de vraag niet. Blind in de toekomst en ziende in 't gebod, is de leefregel van den Christen. Gij hebt het om niet ontvangen, geeft het om niet — is de rekening van zijne ontvangst en uitgaaf. Maar toch mag elk, die aan dezen arbeid zich wijdt, zich bemoedigen met de belofte, dat Gods Woord niet ledig zal wederkeeren, maar alles zal doen waartoe Hij het zendt, indien het bij al dezen arbeid, evenals bij dien der zending, niet om eigen macht, maar om de eere des Heeren te doen is. Doel van dezen arbeid is dan ook niet, om zich in te dringen in anderer arbeid of om zieltjes te winnen voor eigen kerk. Al kunnen en mogen wij het Evangelie niet anders brengen, dan zooals het door ons, naar 's Heeren woord, beleden en beleefd wordt, wij hebben niet alleen alle onedele middelen uit te sluiten, maar ook de pluriformiteit der kerk te erkennen en in overeenstemming met dat Evangelie, alleen door geestelijke middelen, het Koninkrijk Gods uit te breiden.

Dr H. BAVINCK.
Dr H. BOUWMAN.
Dr H. H. KUYPER.